

Рекомендації щодо дистанційного вивчення історії України та Всесвітньої історії

Для організації дистанційного навчання учням та батькам необхідно познайомитись з чинними програми для учнів 5–9 класів (К., Перун, 2005).

Вищеназвані програми розміщені на офіційному web-сайті Міністерства освіти і науки України за таким [посиланням](#):

Програми розміщені на офіційному web-сайті Міністерства освіти і науки України за таким [посиланням 1](#), [посилання 2](#):

Необхідну навчальну та довідкову літературу учні зможуть отримати за таким посиланням:

Відкритий навчальний портал. Підручники, тестування, реферати...для школярів з усіх предметів
Історія України та всесвітня історія швидка підготовка для школярів
Книги та підручники з історії України та всесвітньої історії
Довідники, енциклопедії
Тренувальне on-line тестування
Тренувальне on-line тестування
Освітній портал «Академія» конспекти уроків.

Загальна характеристика предмета

Метою навчального предмета «історія» виступає саморозвиток школяра як особистості, як культурно-історичного суб'єкта, який безпосередньо бере участь в історичному процесі кожним своїм вчинком, словом і думкою, а тому є відповідальним перед майбутнім своєї країни, континенту та світу. Вивчення історії має сприяти усвідомленню молодим поколінням себе як громадян України, підготувати до життя в сучасному світі.

Програма з історії спрямована на реалізацію вимог освітньої галузі «Суспільствознавство» Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Вона містить в собі два курси: історію України і всесвітню історію, які складають хронологічно послідовну *лінійну систему шкільної історичної освіти*.

Завданнями шкільної історичної освіти є:

- створення умов для формування національно свідомої особистості, її самореалізації, оптимального розвитку індивідуальних можливостей і здібностей, засвоєння школярами демократичних принципів, найвищих морально-духовних цінностей;
- прищеплення й розвиток інтересу школярів до історії як науки і навчального предмета, своїх освітніх запитів та вміння їх задовольняти, здобуття і засвоєння ними системних знань про головні події, явища та тенденції в історії України і світу;
- формування в учнів умінь самостійно здобувати інформацію про минуле, використовувати різні види історичних джерел: текстові, візуальні, усні, артефакти, об'єкти навколишнього історичного середовища (музеї, культурно-історичні пам'ятки, архіви тощо) та інформаційно-комп'ютерні технології;
- набуття школярами умінь критично мислити, представляти обґрунтовані знання, свої погляди та розуміння історії, виваженого розгляду суперечливих й контрверсійних тем з використанням історичного понятійного апарату;
- ознайомлення учнів з духовними цінностями, історико-культурними надбаннями і традиціями українського народу та світової цивілізації.

У програмі передбачено *синхроністичне вивчення* та узгодження матеріалу *курсів історії України і всесвітньої історії*, виходячи з міжкурсівих зв'язків та порівняльного узагальнення. Плануючи навчальний процес, учитель самостійно визначає оптимальну послідовність вивчення окремих тем.

Процеси, явища і події вітчизняної історії висвітлюються в контексті загальноєвропейської і світової історії. Людина розглядається як суб'єкт і творець історії.

Відбір змісту програмового матеріалу ґрунтується на системі наукових ідей сучасної історичної науки, загальнолюдських цінностях та цінностях українського суспільства, психолого-педагогічних вимогах до процесу навчання в основній школі.

Засвоєння учнями навчального змісту програми забезпечує набуття ними *ключових, галузевих та предметної історичної компетентностей*.

Відповідно до змістовних ліній Державного стандарту галузі програма передбачає *багатоаспектність* викладу –

вивчення різних вимірів історії (соціального, економічного, політичного, релігійного, культурного, гендерного тощо) та *багатоперспективність* – вивчення історії з погляду різних суб'єктів історичного процесу. Особливу увагу приділено питанням *національної спрямованості* історії, зрушень у сфері духовного, соціального й повсякденного життя, взаємовідносинам, взаємовпливу та діалогу культур різних народів. Такий підхід створює умови для формування в учнів конкретних знань, загальноісторичних уявлень та розвитку морально-естетичних цінностей. *Змістовні лінії* враховано у складових змісту конкретних курсів і державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

Навчальний зміст програми *розвантажено* шляхом формування більш збалансованої структури всіх навчальних курсів. Посилено національну, загальноосвітню та загальнокультурну спрямованості навчального процесу, його світоглядну значущість.

Компонування навчального матеріалу відбувається за проблемно-тематичними блоками – однорідними за змістом групами фактів і понять, що характеризують у хронологічній послідовності основні аспекти та тенденції суспільного життя. Передбачено поєднання *тематично-поглибленого й оглядового* вивчення з урахуванням можливостей синхронного викладання двох взаємопов'язаних курсів.

Програми з історії забезпечують *державний компонент* історичної науки, обов'язковий до виконання на території України. *Регіональний та краєзнавчий* компоненти реалізуються за рахунок уроків з історії рідного краю, варіативної частини навчального плану і навчально-методичних можливостей кожної школи. Рекомендовано також опрацювання краєзнавчого матеріалу у процесі вивчення окремих тем курсу історії України.

Передбачено чіткі орієнтири для оцінювання результатів навчання школярів, які забезпечують активізацію пізнавальної діяльності, усувають перевантаження. Зміст і обсяг навчального матеріалу курсів відповідає віковим особливостям учнів та освітнім викликам сучасного суспільства.

Особливості організації навчання учнів історії

Програму побудовано на поєднанні *особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного* підходів до навчання.

Їх практична реалізація в поєднанні із змінами структури викладу матеріалу та розвантаженням окремих курсів, потребують коригування організації навчального процесу. У програмі ці зміни відображено у таких структурних елементах, як *вступні й оглядові уроки, практичні та лабораторно-практичні заняття, уроки узагальнення*.

Програма кожного з навчальних курсів історії України та всесвітньої історії розпочинається уроками

«Повторення» і «Вступу». «Повторення» – має на меті відтворення в пам’яті учнів матеріалу попереднього навчального року (ідейно-культурна спадщина періоду, його основні етапи, головні події, що відбувалися в житті суспільства, діяльність ключових історичних осіб тощо). Такий підхід до актуалізації знань і уявлень має сприяти полегшенню засвоєння нового матеріалу та розумінню учнями безперервності й цілісності історичного процесу. «Вступ» – передбачає ознайомлення учнів з метою вивчення відповідного історичного періоду, його особливостями та історичними джерелами.

З метою набуття школярами історичної та інших компетентностей і, враховуючи їхні вікові особливості, окремою структурною складовою програми виділені спеціальні уроки – **практичні заняття у 5–7 класах та лабораторно-практичні заняття у 8–9 класах.** Основною метою таких занять є розвиток здібностей та пізнавальної активності учнів, формування їхніх знань і навичок, а істотною ознакою – високий ступінь самостійності школярів. Об’єктом учнівського дослідження виступають різноманітні історичні джерела, які містяться в підручниках, посібниках, довідкових матеріалах, фондах музеїв, Інтернет-ресурсах тощо. Кожне заняття присвячується вивченню конкретної події, загальних рис історичних явищ, визначних постатей та їх позицій щодо певних подій тощо.

Під час проведення практичних і лабораторно-практичних занять вчитель є консультантом у процесі самостійної роботи учнів, який коригує учнівські висновки під час усної відповіді, надає необхідну допомогу залежно від віку та пізнавальних можливостей школярів. З метою розвитку історичного мислення учнів окрім практичних і лабораторно-практичних занять використовуються різноманітні логічні завдання, історичні задачі тощо.

Матеріали і методичні рекомендації з проведення практичних і лабораторно-практичних занять та організації пізнавальної діяльності учнів мають бути подані в підручниках. Порядок проведення та оцінювання результатів роботи учнів залишається в компетенції вчителя.

У 5–9 класах до окремих розділів і курсів програмою передбачено уроки узагальнення та тематичного оцінювання. На таких уроках учні за допомогою вчителя мають можливість систематизувати вивчене, відрефлексувати процес навчання, повернутися до найскладніших моментів теми, курсу, поглибити розуміння навчального матеріалу, використати міжкурсіві та міжпредметні зв’язки. Окремі уроки узагальнення вчитель може провести як інтегровані, об’єднавши історію України і всесвітню історію з метою проведення зіставлень та порівнянь, поглибленого розуміння учнями взаємозумовленості історичних процесів національної та європейської історії.

Контроль результатів навчання історії передбачає оцінювання рівня розвитку історичного мислення, а також засвоєних учнями знань, сформованих умінь та навичок. Контроль навчальних досягнень може відбуватися у письмовій (за запитаннями або тестовими завданнями) та усній формах. Для оцінювання таких елементів історичної

компетентності учнів, як порівняння, зіставлення історичних джерел, обґрунтування свого судження та оцінка історичних подій, явищ, діяльності діячів, можна використовувати розгорнуті есе, дослідження, портфоліо, проекти тощо. За будь-якої форми роботи вчитель має орієнтуватися на визначені програмою та Стандартом державні вимоги до підготовки учнів. Оцінювання школярів відбувається за Критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів з історії. Під час контролю навчальних досягнень учнів важливо поєднувати результати поточного і тематичного оцінювань.

Окремі теми курсів пропонуються для вивчення *на оглядових уроках*. Вони запроваджуються з метою *розвантаження* учнів, використання міжпредметних зв'язків із курсами української й зарубіжної літератур, географії, правознавства, мистецтвознавства тощо та створення цілісної картини історичного розвитку. Контроль знань та оцінювання навчальних досягнень учнів під час оглядового вивчення окремих тем не передбачається. Наприкінці кожного курсу пропонуються *години узагальнення та резервного часу*, які вчитель використовує на власний розсуд.

У **5 класі курс історії** має пропедевтичний характер, що визначає принципи відбору змісту та стилістичні особливості його подачі. **Мета курсу** – забезпечити позитивну національну самоідентифікацію і високу самоповагу підростаючого покоління.

Головними **завданнями курсу** є: формування знань в учнів про історичне минуле своєї Батьківщини, найвидатніші постаті національної історії, доленосні події вітчизняної історії, а також формування знань та уявлень учнів про історію як галузь людських знань і науку, розвиток інтересу до предмета, ознайомлення учнів з духовними цінностями, історико-культурними надбаннями і традиціями українського народу та європейської цивілізації.

Курс не передбачає систематичного викладу історичного матеріалу, розглядаються лише вузлові події історичного шляху України. Відбір подій, явищ, історичних персоналій тощо здійснюється на основі їх ролі і значення у творенні української нації.

Програма складається з двох розділів, які дають змогу учням послідовно опанувати історичну інформацію і набувати базових предметних умінь, що становлять основу подальшої історичної освіти. Програмою передбачено *практичні заняття*, окремі з них можуть проводитися у формі екскурсій до музеїв, архівів та історико-культурних пам'яток.

Перелік фактів, явищ та персоналій, зазначених у програмі, є обов'язковим і становить орієнтир для авторів підручників. У процесі підручникотворення автори мають відобразити повноту змісту програми, розробити цікавий, доступний для дітей текст і відповідний методичний апарат, спрямований на розвиток особистості школяра як культурно-історичного суб'єкта.

Серед державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів основну увагу програми зосереджено на формуванні в учнів ціннісного ставлення до суспільства, держави і людини, розумінні сутності та особливостей історичного знання, позитивному ставленні до історії як предмета, ключових та предметних компетентностях відповідно до основних вікових можливостей учнів.

Курс історії в 6 класі – це системний інтегрований курс, в якому стародавня історія України вивчається як складова всесвітньої історії. Виклад історичного матеріалу здійснюється у широких хронологічних межах: від появи первісної людини до занепаду Західної Римської імперії.

Курс має метою формування в учнів розуміння цивілізаційної значущості стародавнього періоду в історії України, Європи та світу, античної цивілізації як основи для подальшого європейського суспільства.

Зміст *практичних занять* передбачає розвиток предметних умінь та сприяє формуванню елементів ключових історичних компетентностей відповідно до вікових особливостей учнів. Навчальний матеріал зосереджений навколо змістовних ліній: «людина – природа», «людина – влада», «людина – світ уявлень та ідей».

Програмою передбачено зростання вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів щодо формування вмінь локалізувати історичні події у часі й просторі, використовувати підручник як джерело знань, володіти історичними поняттями, давати оцінку діяльності основних історичних постатей, отримувати інформацію з адаптованих джерел.

Системний **курс історії України в 7 класі** передбачає висвітлення особливостей розвитку українських земель в IX – XV ст., зокрема: процеси становлення і розбудови Київської та Галицько-Волинської держав, Кримського ханства, особливості соціально-економічного становища та структури середньовічного суспільства на території України, здобутки української культури. Особливу увагу в програмі приділено ключовим питанням національної історії.

Зміст **курсу всесвітньої історії** структурований за проблемно-тематичним принципом і має на меті формування в учнів цілісних уявлень про події, явища і процеси періоду Середніх віків на прикладі християнської, арабо-мусульманської та традиційних цивілізацій Середньовічного Сходу. Особливу увагу приділено формуванню знань про еволюцію політичних структур середньовічної Європи, зародженню парламентаризму, становленню європейського права та діалогу культур. Важливим є досягти розуміння учнями цивілізаційної значущості внеску Середньовіччя у світову духовну спадщину допоможе учням зрозуміти суть і своєрідність епохи.

Матеріал курсу зосереджений навколо змістовних ліній: «людина – природа», «людина – світ уявлень та ідей», «людина – світ речей», «людина – влада», «людина – суспільство».

Програма передбачає зростання вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів щодо усвідомлення

взаємовпливів народів і цивілізацій доби; розуміння причин, особливостей і наслідків основних історичних подій вітчизняної, європейської й світової історії в період Середньовіччя; змін повсякденного життя і світосприйняття середньовічної людини. Особливого значення набуває робота з історичними картами та засвоєння й використання понять і термінів.

У **8 класі курс історії України** присвячений подіям, які відбувалися на теренах українських земель у XVI–XVIII ст. Його метою є забезпечити розуміння учнями складних процесів суспільно-політичного життя ранньомодерного суспільства на українських територіях, що перебували у складі різних держав. Головними акцентами програми є питання витоків козацтва, його формування як окремого стану українського суспільства, боротьби за свої права та участь у суспільних, політичних і культурних процесах. Програма передбачає висвітлення процесу утворення, становлення й розвитку козацької держави Гетьманщини в контексті загальноєвропейських процесів.

Курс всесвітньої історії має на меті показ цивілізаційної значущості ранньомодерного періоду європейської історії: Великих географічних відкриттів, суспільно-політичних і культурних рухів, європейського абсолютизму й кризи аграрно-ремісничої цивілізації в Західній та Центральній Європі. Вони подаються як загальноєвропейські події, що мали конкретний прояв в історії інших країн.

Матеріал курсів зосереджений навколо змістовних ліній: «людина – природа», «людина – влада», «людина – світ уявлень та ідей», «людина – світ речей», «людина – суспільство».

Опрацювання змісту програми допоможе учням співвідносити явища й тенденції історії європейських країн і України, сформувавши цілісне уявлення про період від кінця XV до кінця XVIII ст. та власне ставлення до змін у світогляді й житті людей, підготує до сприйняття різних поглядів на історичні факти, поглибить формування предметних та ключових компетентностей.

Курс історії України в 9 класі має метою формування в учнів знання й забезпечити розуміння особливостей розвитку українських земель у складі Російської та Австрійської імперій, проявів і впливу модернізації на соціально-економічне, культурне й повсякденне життя населення України, становлення й розвиток суспільно-політичної думки на теренах українських земель. Особливу увагу зосереджено на формуванні в учнів національної свідомості, ціннісного ставлення до людини й держави.

Зміст **курсу всесвітньої історії** має сприяти виробленню в учнів особистісного ставлення до змін у житті й світогляді людей у другий період Нового часу – епоху революцій, появи нових ідеологій, становлення модерного суспільства з його суспільно-політичними та соціально-економічними структурами. Програма з історії Західної та

Центрально-Східної Європи поєднує проблемний та хронологічно-краєзнавчий підходи.

Головними змістовними лініями курсу є: «людина – світ уявлень та ідей», «людина – влада», «людина – суспільство», «людина – світ речей».

Процес навчання передбачає формування в кожного учня набору певних компетентностей: знань та умінь критично мислити, аналізувати, робити висновки, аргументовано висловлювати свою думку й позицію в письмовій і усній формах щодо таких історичних процесів як: модернізація, революція, формування сучасних націй, державних і політичних структур, головних ідейно-політичних течій епохи, ролі історичних осіб в історії, зростання ролі освіти й науки в суспільстві та запроваджувати набуті умінь під час розв'язання конкретних життєвих проблем.

Структура програми

Зміст історичного навчального матеріалу структурований за темами. Також міститься перелік державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, складених відповідно до Стандарту.

До кожної теми у лівій частині програми подано перелік *основних питань*, які розкривають зміст навчального історичного матеріалу і обов'язково мають бути відображені в підручниках та посібниках. Основні питання засвоюються учнями у вигляді знань та понять різного ступеня узагальнення й складності про події, факти, історичних діячів, культурно-історичні пам'ятки. Вони є обов'язковим мінімумом, які мають засвоїти учні.

Зміст теми не розподілено на окремі уроки. Автори підручників і вчителі, орієнтуючись на вимоги щодо підготовки учнів, мають можливість самостійно визначати назву теми, кількість і перелік запитань до кожного уроку залежно від особливостей учнів, класу та індивідуального підходу вчителя до викладання.

Державні *вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки* учнів подано у правій частині програми у вигляді переліку вмінь і навичок, яких школярі мають набути під час вивчення навчального матеріалу. Вони повністю відповідають вимогам, які передбачені Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, є обов'язковими для засвоєння й оперування учнями і слугують методичним орієнтиром для авторів підручників і посібників.

Невід'ємною складовою навчальної програми з історії для загальноосвітніх навчальних закладів є *переліки*, зміст яких учні мають опрацювати, засвоїти та навчитися висловлювати свої судження щодо наведених понять, фактів, подій, явищ та історичних постатей:

- загальноісторичних та конкретно-історичних понять;
- опорних дат і фактів;
- історичних постатей;

- історично-культурних пам'яток.

Історія України
9 клас

Дата проведення уроку	К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
	1	<p>ВСТУП</p> <p>Ознайомлення учнів із завданнями і структурою курсу. Розподіл території України між двома імперіями на Східну (Російську) і Західну (Австрійську). Україна в умовах загальноєвропейської кризи аграрно-ремісницької цивілізації. Утвердження індустріального суспільства. Українське національне відродження.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>хронологічно співвідносить</i> процеси, які відбувалися на землях України, із загальноєвропейськими тенденціями історичного розвитку;</p> <p><i>показує на карті</i> території розселення українців та територіальні зміни наприкінці XVIII — на початку XIX ст.;</p> <p><i>зіставляє</i> їх із сучасними кордонами України;</p> <p><i>пояснює</i>, які тенденції розвитку українського суспільства домінували у XIX ст., що таке ринкові відносини, що таке індустріальне суспільство;</p> <p><i>називає</i> причини кризи аграрної цивілізації.</p>
	2	<p>Тема 1. ФОРМУВАННЯ МОДЕРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ. ТЕОРІЯ ТА СУСПІЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст.</p> <p>Від етносу до нації; від Малоросії та Галицької Русі до України. «Українське питання» — проблема</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>виявляє</i> розуміння понять «етнос», «народність», «нація»;</p> <p><i>орієнтується</i> у визначеннях «український проект», «російський і польський імперські проекти»;</p> <p><i>описує і порівнює</i> стан українського питання в межах Російської і Австрійської імперій, різниці суспільно-політичних прав українського населення та сусідніх прийшлих російської та польської націй;</p>

	<p>панівних націй. «Український проект».</p> <p>Чим поняття «українська нація» відрізняється від понять «українська народність» або «український етнос». Які характеристики їх визначають. Староукраїнство і українство Нового часу. Історична пам'ять — найсуттєвіший чинник формування національної свідомості.</p> <p>Значення фольклору та етнографії в дослідженні національних ознак українців. Пошук науково-історичних підвалин української окремішності. Початок академічного (наукового) етапу українського визвольного руху.</p> <p>Російська панславістська, польська федеративна і українська слов'янофільська теорії.</p> <p>Шляхи мобілізації української нації в умовах модернізаційних трансформацій суспільства. Ідея соборності українських земель. Релігійно-конфесійні проблеми в національному питанні.</p>	<p><i>визначає</i> мотиви дій української еліти по виокремленню українських національних інтересів;</p> <p><i>аналізує</i> та <i>узагальнює</i> діяльність провідників українського руху першої половини XIX ст. — етнографів, фольклористів, істориків, громадських і церковних діячів, їхні твори, що підносили значення народу, його права керувати суспільним життям на своїй території;</p> <p><i>зіставляє</i> історичні і літературні джерела, визначаючи програмні цілі ідейних керівників національного руху;</p> <p><i>здійснює</i> критичний аналіз джерел та інтерпретує теоретичні постулати лідерів українського руху;</p> <p><i>характеризує</i> зміст програмних ідеологічних творів: «Малоросійські пісні...» М. Максимовича, «Закон Божий» М. Костомарова та ін.</p>
1	<i>Узагальнення</i>	
1	<i>Резервний час</i>	

6	<p>Тема 2. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЙ НАПРИКІНЦІ XVIII — У ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ XIX ст.</p> <p>Українські землі у складі Російської імперії: адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Національне та соціальне становище українського населення. Проникнення буржуазних рис повсякденного життя у побут мешканців міста і села. Життя великих міст.</p> <p>Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії: адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Політика австрійського уряду щодо українців. Національне та соціальне становище українського населення. Зміни у побуті, стилі та традиціях життя міста і села.</p> <p>Вплив міжнародних відносин на розвиток українських земель в першій третині XIX ст. Україна в Російсько-турецькій війні 1806—1812</p>	<p>Учень/учениця: <i>визначає</i> хронологічну послідовність подій періоду; <i>показує на карті</i> українські землі у межах імперій; на основі карти <i>порівнює</i> політико-адміністративний устрій українських земель у складі Російської імперії з політико-адміністративним устроєм українських земель у складі Австрійської монархії; <i>показує на карті</i> територіальні зміни; <i>описує</i> та <i>порівнює</i> становище українського населення та риси повсякденного життя українців у складі Російської та Австрійської імперій; <i>визначає</i> цілі (мотиви) участі українців у війнах за їхніми діями; <i>аналізує</i> та <i>узагальнює</i> історичні факти, <i>визначає</i> причини, сутність і наслідки піднесення національної ідеї, національного та суспільно-політичного рухів; <i>зіставляє</i> дані історичних та літературних джерел для аналізу програмних позицій антиурядових організацій; <i>здійснює</i> критичний аналіз джерел та інтерпретує події, подані в історичних документах; <i>характеризує</i> зміст і значення «Енеїди» та «Русалки Дністрової».</p>
---	---	---

		<p>рр. та Російсько-французькій війні 1812 р. Азовське козацьке військо.</p> <p>Початок національного відродження. Національна ідея в суспільно-політичному русі України. «Історія русів». Українська автономістська ідея. Новгород-Сіверський гурток. Українське культурне відродження на Слобожанщині.</p> <p>Поширення ідей Просвітництва у Західній Україні. Пробудження національного життя. Українська національна ідея в середовищі греко-католицьких священиків. «Руська трійця».</p> <p>Масонство в Україні. Україна в програмних документах декабристів. Повстання Чернігівського полку. Польське повстання 1830—1831 рр. і Україна.</p>	
	1	<i>Узагальнення</i>	
	1	<i>Резервний час</i>	
	7	<p>Тема</p> <p>СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ НАРОДУ УКРАЇНСЬКИЙ</p>	<p>3. Учень/учениця: <i>визначає</i> хронологічну послідовність подій періоду, <i>хронологічно співвідносить</i> діяльність Кирило-Мефодіївського братства та національно-визвольний рух на західноукраїнських землях</p>

	<p>НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ ПЕРШІЙ ПОЛОВИНИ ХІХ ст.</p> <p>Сільське господарство.</p> <p>Початок промислової революції. Формування фабрично-заводської промисловості. Міста. Розвиток внутрішньої торгівлі. Одеса. Місце України в зовнішній торгівлі Російської імперії.</p> <p>Повсякденне життя. Соціально-економічне становище українського населення під владою Австрійської та Російської імперій і соціальні рухи. Форми й характер протесту козаків, селян та військових поселенців.</p> <p>Селянські виступи під проводом У.Кармелюка. «Київська козаччина» 1855 р. Селянські виступи в Галичині, Буковині, Закарпатті.</p> <p>Утворення Кирило-Мефодіївського братства. Програмні документи й громадсько-політична діяльність братчиків. Місце Т. Шевченка в українському національному відродженні. П. Куліш. М. Костомаров. Риси ментальнісних установок, що відрізняли українців</p>	<p>У під час революцій 1848—1849 рр. у Австрійській імперії та інших країнах Європи;</p> <p><i>пояснює на основі карти</i> економічні та соціальні процеси (наприклад, господарська інфраструктура, спеціалізація регіонів, особливості становища населення у зв'язку з економічним розвитком тощо), <i>показує на карті</i> території, охоплені антикріпосницьким рухом; <i>показує на карті й співвідносить</i> території, охоплені національно-визвольним рухом в українських землях та революційними подіями у країнах Європи;</p> <p><i>порівнює</i> соціально-економічний розвиток українських земель, становище населення та явища повсякденного життя українців під владою Росії та Австрії;</p> <p><i>характеризує та оцінює</i> особливості розвитку сільського господарства, промисловості й торгівлі даного періоду; <i>доводить</i>, що кріпосне право гальмувало економічний розвиток України, призводило до посилення національного та соціального гніту тощо;</p> <p><i>визначає та характеризує</i> передумови, причини, форми, характер і наслідки протесту різних верств українського населення, сутність програмних вимог національно-визвольного руху;</p> <p><i>порівнює</i> мету, завдання і форми національного руху наприкінці 40-х років ХІХ ст. в українських землях під владою Росії та Австрії з вимогами європейських народів під час революцій;</p>
--	--	--

	<p>від сусідніх національних спільнот: поляків і росіян.</p> <p>Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях під час революції 1848—1849 рр. в Австрійській імперії. Зв'язки діячів українського руху Наддніпрянщини з лідерами чеського і південнослов'янського відродження. Утворення та діяльність Головної руської ради. Українське питання на Слов'янському з'їзді у Празі. Участь українців у виборах до австрійського парламенту.</p>	<p>дає власну оцінку діяльності У. Кармелюка, Т. Шевченка, Кирило-Мефодіївського братства та значення подій 1848—1849 рр. на західноукраїнських землях.</p>
1	<i>Узагальнення</i>	
1	<i>Резервний час</i>	
3	<p>Тема 4. КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ НАПРИКІНЦІ XVIII — У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.</p> <p>Особливості розвитку культури. Капіталізація і її вплив на культуру. Освіта. Київський та Харківський університети. Гімназії. Рішельєвський та Ніжинський ліцеї. Наука. Видатні вчені.</p> <p>Нова українська література і театр як відображення тенденцій</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>показує на карті основні місця і території, пов'язані з розвитком освіти, науки та мистецтва;</i></p> <p><i>визначає і характеризує основні чинники, особливості розвитку, явища, процеси та пам'ятки культури цього періоду;</i></p> <p><i>описує явища культурного та духовного життя;</i></p> <p><i>порівнює ідеї та цінності, характерні для тогочасної культури, із сучасними державотворчими ідеями та культурними цінностями українців;</i></p> <p><i>оцінює внесок окремих діячів у вітчизняну та світову культуру.</i></p>

		<p>суспільного розвитку. Т. Шевченко, І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, П. Гулак-Артемівський, Є.Гребінка.</p> <p>Музика, образотворче мистецтво і архітектура в пошуках українського мистецького стилю.</p> <p>Традиційно-побутова культура у селі та місті. Релігійне життя. Доля української жінки.</p>	
	1	<i>Узагальнення</i>	
	1	<i>Резервний час</i>	
	5	<p>Тема 5. МОДЕРНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СЕРЕДИНІ — У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.</p> <p>Вплив аграрної реформи уряду Франца-Йосифа 1848 р. на розвиток економіки у західноукраїнських землях. Селянська реформа 1861 р. у Наддніпрянській Україні. Зміни в сільському господарстві. Капіталізація. Ринкові відносини.</p> <p>Поширення вільнонайманої праці. Розвиток промисловості. Особливості індустріалізації в Україні. Розвиток міст і сіл. Розширення внутрішнього ринку. Торгівля. Українські</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>хронологічно співвідносить</i> (синхронізує) модернізаційні процеси в українських землях з аналогічними процесами в європейських країнах;</p> <p><i>на основі карти описує і характеризує</i> модернізаційні процеси в українських землях;</p> <p><i>характеризує</i> основні реформи суспільного життя в українських землях і <i>визначає</i> їх наслідки;</p> <p><i>описує</i> явища і <i>наводить</i> статистичні дані щодо соціальних та економічних зрушень в українських землях, на основі їх узагальнення <i>визначає</i> основні тенденції модернізації українського суспільства у другій половині ХІХ ст.;</p> <p><i>доводить</i> закономірність процесів модернізації у розвитку українських земель цього періоду;</p>

		<p>підприємці. Родини Яхненків і Смиренків.</p> <p>Реформи адміністративно-політичного управління 60—70-х років XIX ст. у підросійській Україні. Зміни у соціальній структурі суспільства. Суперечливі процеси модернізації повсякденного життя. Початок трудової еміграції.</p>	<p><i>пояснює</i> суперечливий характер явищ і процесів модернізації повсякденного життя українців у другій половині XIX ст.;</p> <p><i>дає оцінку</i> цим зрушенням, <i>визначає</i> їх наслідки щодо соціального розвитку та життя людей.</p>
	1	<i>Резервний час</i>	
	2	<p>Тема 6. НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ. УКРАЇНОФІЛЬСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЦЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ І ЕТАПИ</p> <p>Зіткнення російської, польської, німецької і австрійської національних ідей на українських землях. Українське питання, його головні засади і принципи. Україна в геополітичних стратегіях Росії, Німеччини, Австро-Угорщини. Хлопомани і народовці. Москвофільство і малоросійство. Подвійна лояльність української еліти. Український соціалізм. М. Драгоманов.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>визначає</i> поняття: «конструктивний та деструктивний міф», «малоросійство», «москвофільство»;</p> <p><i>порівнює</i> три основних етапи українського визвольного руху: академічний, українофільський і політичний; <i>дає</i> їх головні типологічні характеристики;</p> <p><i>характеризує</i> постання основних політичних напрямів українського національно-визвольного руху: націонал-демократизму, соціалізму, соціал-демократизму, самостійництва;</p> <p><i>дає власну інтерпретацію</i> причин, які гальмували національних рух, зберігали прихильність до імперських концепцій існування України.</p>

	<p>Націонал-демократична течія — галицькі народовці і київські старогромадівці. Ідея територіалізму — патріотизму землі та концепт «українська політична нація». Національний соціал-демократизм. Участь представників різних етносів в українському визвольному русі.</p>	
5	<p>Тема 7. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ РУХ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст. Початок громадівського руху наприкінці 50-х — у 60-х роках ХІХ ст. Київська та інші громади. Журнал «Основа». В. Антонович. Валуєвський циркуляр. Основні течії суспільно-політичного руху в 50—60-х роках ХІХ ст. на західноукраїнських землях: москвофіли та народовці. Культурно-освітнє товариство «Просвіта». Польське повстання 1863—1864 рр. і Україна. Відродження громадівського руху в 70—90-х роках. Громадівський рух. «Південно-Західний відділ Російського географічного</p>	<p>Учень/учениця: <i>визначає</i> хронологічні межі етапів громадівського руху, <i>синхронізує</i> прояви суспільно-політичного та визвольного руху в різних регіонах та європейських країнах; <i>на основі карти простежує</i> зв'язок між процесами модернізації суспільства та піднесенням визвольного руху; <i>визначає, характеризує та порівнює</i> основні причини, прояви, форми та наслідки суспільно-політичного і визвольного руху в українських землях Російської та Австро-Угорської імперій; <i>дає характеристику та оцінює</i> діяльність провідних представників визвольного руху.</p>

		товариства». «Київський телеграф». Емський указ. Російський громадсько-політичний рух народників в українських землях. Діяльність галицьких народовців у другій половині 70-х—90-ті роки ХІХ ст. Розгортання руху народовців на Буковині та в Закарпатті. Радикальний рух у Галичині. «Новоерівська» політика народовців. О. Барвінський та О. Кониський. Утворення першої політичної партії в Україні (РУРП). І. Франко. Утворення УНДП та УСДП. Самостійницька позиція партій Західної України. Українці в Галицькому сеймі та Австрійському парламенті. Українці-самостійники (М. Міхновський і Ю. Бачинський).	
	1	<i>Узагальнення</i>	
	1	<i>Резервний час</i>	
	4	Тема 8. КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст. Особливості розвитку української культури. Освіта. Недільні школи в Наддніпрянській Україні. Вищі	Учень/учениця: <i>показує на карті основні місця і території, пов'язані з розвитком освіти, науки та мистецтва;</i> <i>визначає і характеризує основні чинники, особливості розвитку, явища, процеси та пам'ятки культури цього періоду;</i>

		<p>навчальні заклади. Новоросійський університет.</p> <p>Наука. Наукові товариства. М. Грушевський.</p> <p>Література. Драматургія.</p> <p>Архітектура та містобудування. Живопис. Музика. Музеї. Українські підприємці-благодійники. Родини Терещенків та Харитоненків.</p> <p>Фольклор та декоративно-ужиткове мистецтво. Повсякденне життя: звичаї, традиції, побут. Зміни у житті українських жінок. Особливості релігійного життя.</p>	<p><i>порівнює</i> ідеї та цінності, що були характерні для тогочасної культури, із сучасними цінностями українського суспільства;</p> <p><i>характеризує</i> та <i>оцінює</i> внесок окремих діячів у вітчизняну і світову культуру;</p> <p><i>порівнює</i> прояви і шляхи процесу консолідації української нації з аналогічними процесами в Італії та Німеччині в цей період.</p>
	1	<i>Тематичне оцінювання</i>	
	3	<p>Тема 9. НАШ КРАЙ НАПРИКІНЦІ XVIII — у XIX ст.</p> <p>Особливості модернізації регіону і краю в другій половині XVIII — поч. XX ст. Вплив адміністративно-територіальних реформ 60—70-х років XIX ст. на систему управління краю. Етнічний і соціальний склад мешканців. Міграція.</p> <p>Господарське життя.</p> <p>Духовне життя: вірування, звичаї, традиції, побут. Вплив визвольного</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>показує на карті</i> просторові межі краю і <i>описує</i> особливості адміністративно-територіального устрою, <i>характеризує на основі карти</i> модернізаційні процеси, що відбувалися на території краю;</p> <p><i>хронологічно співвідносить</i> основні події та історичні процеси в краї з подіями і процесами вітчизняної та європейської історії;</p> <p><i>описує</i> побут, повсякденне життя людей краю на основі аналізу та узагальнення даних різних джерел інформації (текстів, фрагментів історичної літератури, писемних та речових історичних джерел, ілюстрацій, фондів та експонатів музеїв, історичних пам'яток);</p>

	руху на свідомість місцевого населення. Особливості розвитку культури. Повсякденне життя різних верств місцевого населення.	<i>характеризує</i> особливості духовного та суспільного життя мешканців краю, порівнюючи з аналогічними явищами та процесами на інших територіях України.
--	---	--

Всесвітня історія
9 клас

Дата проведення уроку	К-т ь год ин	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
	1	<p>ВСТУП</p> <p>Ознайомлення учнів із завданнями і структурою курсу. Побудова підручника. Додаткова навчальна література та електронні ресурси.</p> <p>Світ наприкінці XVIII — у XIX ст.</p> <p>Періодизація Нової історії. Загальна характеристика змін у господарюванні, політичному житті, утвердження парламентаризму, розвитку духовної сфери суспільства.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>характеризує</i> основні особливості розвитку світової цивілізації наприкінці XVIII — у XIX ст.;</p> <p><i>аналізує</i> роль технічного прогресу;</p> <p><i>визначає</i> основні зміни в політичному житті, напрями політичної еволюції провідних держав світу, розвитку духовного життя, зміни в побуті людей та їхньому мисленні.</p>
	4	<p>Тема 1. ВЕЛИКА ФРАНЦУЗЬКА РЕВОЛЮЦІЯ КІНЦЯ XVIII ст. ЄВРОПА В ПЕРІОД НАПОЛЕОНІВСЬКИХ ВІЙН</p> <p>Французьке суспільство наприкінці XVIII ст. Доба Просвітництва.</p> <p>Причини та початок Французької революції. Декларація прав людини і громадянина. Конституція 1791 р.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>визначає</i> основні риси кризи феодально-абсолютистської системи у Франції наприкінці XVIII ст., причини Французької революції;</p> <p><i>характеризує</i> діяльність Установчих і Законодавчих зборів, наслідки повалення монархії, погляди жирондистів і монтаньярів, соціально-економічну політику якобінців, суспільно-політичне життя Франції після Термідоріанського перевороту;</p>

	<p>Встановлення республіки. Якобінська диктатура. Термідоріанська реакція. Франція за Директорії. Наполеон Бонапарт. Франція в період Консульства й Імперії. Кодекси Наполеона. Війни Наполеона. Континентальна блокада. Російський похід Наполеона. Битви під Лейпцигом і Ватерлоо. «100 днів» Наполеона. Територіальні зміни внаслідок Віденського конгресу. Утворення Священного союзу.</p>	<p><i>дає оцінку</i> якобінській диктатурі, політиці Директорії; <i>аналізує</i> життя французів часів Консульства й Імперії, характер наполеонівських війн, їх вплив на життя і долю народів Європи; <i>пояснює</i> суть політики континентальної блокади, причини краху наполеонівської імперії, характер, спрямованість і наслідки рішень Віденського конгресу; <i>дає характеристики</i> визначним особистостям цього періоду: Вольтеру, Монтеск'є, Руссо, Дідро, Мірабо, Сійєсу, Лафайєту, Дантону, Робесп'єру, Наполеону Бонапарту; <i>показує на карті</i> кордони країн Європи наприкінці XVIII — на початку XIX ст., походи Наполеона, місце основних битв, територіальний перерозподіл Європи за рішенням Віденського конгресу; <i>тлумачить, співвідносить і застосовує</i> поняття і терміни: «революція», «права і свободи громадянина», «інтервенція», «реформа», «Гора і Жиронда», «якобінці», «термідоріанці», «Директорія», «консулат», «Перша імперія», «кодекси Наполеона», «континентальна блокада», «100 днів», «Священний союз».</p>
5	<p>Тема 2. ЄВРОПА Й АМЕРИКА В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст. Політичне становище в Європі після Віденського конгресу. Національний і революційний рухи в Європі в 20–30-х роках XIX ст. Велика Британія у першій половині XIX ст. Перша парламентська реформа та її</p>	<p>Учень/учениця: <i>характеризує</i> політичне становище в Європі після Віденського конгресу, основні риси економічного, політичного і суспільного життя країн Європи в 1815—1847 рр., причини і наслідки парламентської реформи в Англії, чартистського руху, переходу Британії до політики вільної торгівлі, розвитку національно-визвольного і революційного руху в Європі; національну політику в Австрійській імперії;</p>

	<p>наслідки. Чартизм. Перехід Англії до політики вільної торгівлі.</p> <p>Франція у період Реставрації. Липнева революція і Липнева монархія. Політична роздробленість Німеччини. Втрата своїх позицій Австрією й посилення Пруссії.</p> <p>Суспільно-політичні течії і рухи в Росії. Повстання декабристів.</p> <p>Суспільно-політична думка Європи.</p> <p>«Весна народів». Революція 1848—1849 рр. у Франції. Друга Республіка. Бонапартистський переворот 1851 р. і встановлення Другої імперії.</p> <p>Загальна характеристика революцій у Німеччині, Австрії, Угорщині та Італії.</p> <p>Причини поразки і наслідки революцій 1848—1849 рр.</p> <p>Утворення незалежних держав у Латинській Америці.</p>	<p><i>відстежує</i> політичний розвиток Франції і Німеччини в 20—40-х роках XIX ст., наслідки політики національного гноблення в Австрійській імперії;</p> <p><i>аналізує</i> суспільно-політичні рухи в країнах Східної і Західної Європи, причини революції 1848—1849 рр.;</p> <p><i>розкриває</i> особливості, характер, хід, причини поразок і наслідки революції в європейських країнах у 1848—1849 рр.;</p> <p><i>показує на карті</i> країни Європи в першій половині XIX ст., утворення незалежних держав у Латинській Америці, революційні і національно-визвольні рухи;</p> <p><i>дає характеристику</i> визначним особистостям цього періоду: королеві Вікторії, Луї Філіппу, Герцену, Луї Наполеону Бона-парту;</p> <p><i>тлумачить, співвідносить і застосовує</i> поняття і терміни: «клерикалізм», «політична реакція», «національно-визвольний рух», «чартизм», «політика», «політика вільної торгівлі», «реставрація», «слов'янофіли», «західники», «національне відродження», «весна народів».</p>
4	<p>Тема 3. ЄВРОПА Й АМЕРИКА У ДОБУ ОБ'ЄДНАННЯ І МОДЕРНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА</p> <p>Боротьба Пруссії і Австрії за переважання в Німеччині. Об'єднання Німеччини в 1871 р.</p> <p>Перетворення Австрійської імперії на дуалістичну монархію.</p> <p>Політична роздробленість Італії,</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>характеризує</i> процес та наслідки політичного об'єднання Німеччини й Італії, перетворення Австрійської імперії на дуалістичну монархію;</p> <p><i>аналізує</i> два шляхи ринкової революції США, територіальну експансію США на Американському континенті, причини, хід та наслідки громадянської війни;</p> <p><i>пояснює</i> причини і наслідки перетворення Англії на провідну економічну державу світу;</p>

	<p>піднесення П'ємонту. Два напрями боротьби за об'єднання Італії. Утворення Італійського королівства. Об'єднання Італії.</p> <p>Вікторіанська Британія. Англія — «майстерня світу». Утвердження лібералізму. Формування ліберальної та консервативної партій. Ірландське питання. Зовнішня політика Англії.</p> <p>США в першій половині XIX ст. Особливості соціально-економічного розвитку. Доктрина Монро та її реалізація. Громадянська війна 1861—1865 рр. Реконструкція Півдня.</p>	<p><i>описує</i> колоніальні загарбання Англії в XIX ст., визначає суть політики «блискучої ізоляції»;</p> <p><i>показує на карті</i> країни Європи в середині XIX ст., колоніальні загарбання Англії, об'єднання Німеччини й Італії, хід громадянської війни в США;</p> <p><i>дає характеристику</i> визначним особистостям цього періоду: фон Бісмарку, Мадзіні, Кавуру, Гарібальді, Лінкольну;</p> <p><i>тлумачить, співвідносить і застосовує</i> поняття і терміни: «конституційний конфлікт», «Північнонімецький Союз», «лібералізм», «ідеологія», «політика», «консерватизм», «колонія», «метрополія», «аболіціонізм», «плантаційне господарство», «ринкова економіка», «федерація», «конфедерація», «громадянська війна», «афроамериканці», «реконструкція Півдня».</p>
6	<p>Тема 4. УТВЕРДЖЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА В ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВАХ СВІТУ</p> <p>Формування індустріального суспільства в провідних державах Європи і в США. Науково-технічна революція кінця XIX ст. та її наслідки. Виникнення великих корпорацій і фінансово-промислових груп. Монополізація економіки. Нові класи і суспільні верстви. Соціалізм. Марксизм. Перший і Другий Інтернаціонали. Міграційні рухи. Утвердження демократії та громадянського рівноправ'я.</p> <p>Зростання ролі держави в</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>характеризує</i> процес завершення формування індустріального суспільства в провідних державах Європи і США, науково--технічну революцію кінця XIX ст. та її наслідки, виникнення великих корпорацій і фінансово-промислових груп, монополізацію економіки, нові класи й суспільні верстви, міграційні рухи, ствердження демократії та громадянського рівноправ'я, зростання ролі держави в суспільному й економічному житті;</p> <p><i>висвітлює</i> основні напрями соціально-економічного і політичного розвитку провідних держав світу в останній третині XIX ст., головні події життя, проблеми внутрішньої та зовнішньої політики;</p> <p><i>пояснює</i> причини посилення нерівномірності економічного і</p>

	<p>суспільно-економічному житті. Криза Другої імперії у Франції. Франко-німецька війна 1870—1871 рр. та її наслідки. Паризька комуна. Становлення Третьої Республіки. Політичні кризи 80—90-х років. Формування Французької колоніальної імперії. Німеччина в 1871—1900 рр. Конституція 1871 р. Внутрішня і зовнішня політика Отто фон Бісмарка. Німецька соціал-демократія. Перехід Німеччини до світової політики. Велика Британія в останній третині XIX ст. Втрата Англією промислового лідерства. Внутрішнє становище. Ірландське питання. Криза класичного лібералізму. Тред-юніони. США в 1877—1900-х рр. Економічне піднесення країни, зростання впливу великих корпорацій. Політичне життя, становлення антимонопольного законодавства. Расова політика, юридичне оформлення сегрегації на Півдні. Робітничий рух. Модернізація Російської імперії. Скасування кріпосного права. Зовнішня і колоніальна політика Російської імперії. Реформи Олександра II та їх наслідки.</p>	<p>політичного розвитку європейських країн і США та наслідки цього явища; <i>аналізує</i> причини, хід та наслідки модернізації Росії і Японії, реформи 60—70-х років XIX ст. в Російській імперії та реформи Мейдзі в Японії; <i>показує на карті</i> країни світу в останній третині XIX ст., основні індустріальні центри Європи і США, хід франко-німецької війни; <i>дає характеристику</i> визначним особистостям цього періоду: Тьєру, Клемансо, Гладстону, Дізраелі, Олександрю II; <i>тлумачить, співвідносить і застосовує</i> поняття і терміни: «індустріальне суспільство», «науково-технічна революція», «корпорація», «монополія», «капіталізм», «інвестиції», «міграція», «демократія», «світова політика», «тред-юніон», «двопартійна система», «антимонопольне законодавство», «расова політика», «сегрегація», «міжнародний робітничий рух», «Комінтерн», «суфражизм», «модернізація», «реформа», «народництво», «тероризм», «соціал-демократія», «доба Мейдзі».</p>
--	--	---

	<p>Росія в пореформений період. Особливості економічного розвитку. Формування нової соціальної структури. Внутрішнє становище в країні. Народництво. Робітничий рух і формування соціал-демократії.</p> <p>Доба Мейдзі в Японії. Крах політики самоізоляції. Реформування економічного та суспільно-політичного життя. Економічне зростання країни.</p>	
4	<p>Тема 5. ЗАВЕРШЕННЯ ФОРМУВАННЯ СВІТОВИХ КОЛОНІАЛЬНИХ ІМПЕРІЙ. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ ХІХ ст.</p> <p>Завершення територіального поділу світу. Колоніальна політика на Сході й в Африці. Суперечливість наслідків колоніального панування. Зворотний вплив колоній на метрополії.</p> <p>Британське володарювання в Індії. Політика кастового й релігійного розбрату. Повстання сипаїв. Міф про тягар білої людини.</p> <p>Китай у другій половині ХІХ ст. Тайпінське повстання. Економічне проникнення в країну західних держав.</p> <p>Народи Африки під владою європейських</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>Характеризує</i> завершення територіального поділу світу, колоніальний гніт у країнах Сходу й Африки, експлуатацію сировинних і людських ресурсів, особливості британського, французького і німецького колоніалізму, геополітику, суперечливі наслідки колоніального панування, зворотний вплив колоніальних володінь на розвиток і долю метрополій;</p> <p><i>висвітлює</i> наслідки британського володарювання в Індії; політику кастового і релігійного розбрату в Індії, повстання сипаїв, становище Китаю в другій половині ХІХ ст., перебіг тайпінського повстання, економічне проникнення західних держав, становище народів Африки під владою європейських колонізаторів;</p> <p><i>аналізує</i> міжнародні відносини в 1871—1900 рр., політичні наслідки франко-німецької війни, Союзу трьох імператорів, утворення Троїстого союзу, оформлення франко-російського альянсу, роль США в міжнародних відносинах, суть панамериканізму;</p>

	<p>колонізаторів. Міжнародні відносини в 1871—1900 рр. Геополітичні наслідки франко-німецької війни. Союз трьох імператорів. Загострення англо-німецького колоніального суперництва. Утворення нових незалежних держав на Балканах. Утворення Троїстого союзу і загострення російсько-німецьких відносин. Оформлення англо-франко-російського альянсу. США в міжнародних відносинах. Панамериканізм. Зовнішня та колоніальна політика Японії.</p>	<p><i>показує на карті</i> колоніальний поділ світу наприкінці XIX ст., колонії та напівколонії, утворення Троїстого союзу, перші війни за перерозподіл колоній, сферу діяльності міжнародних організацій; <i>тлумачить, співвідносить і застосовує</i> поняття і терміни: «територіальний поділ світу», «тайпіни», «сипаї», «Союз трьох імператорів», «Троїстий союз», «панамериканізм».</p>
4	<p>Тема 6. КУЛЬТУРА НАРОДІВ СВІТУ НАПРИКІНЦІ XVIII — У XIX ст. Духовне життя народів Європи і Америки у XVIII — наприкінці XIX ст. Розвиток науки і техніки. Література і мистецтво. Культура народів Азії і Африки. Повсякденне життя людей. Дозвілля. Наслідки урбанізації. Аристократія, буржуазія і пролетаріат. Родинні стосунки. Фемінізм. Освіта. Релігія і мораль.</p>	<p>Учень/учениця: <i>характеризує</i> духовне життя країн Європи й Америки у XVIII — наприкінці XIX ст., розвиток науки і техніки, суспільні науки, розвиток філософської, економічної, соціальної й політичної думки, літературу і мистецтво, культуру народів Азії й Африки; <i>описує</i> повсякденне життя людей, наслідки урбанізації, житло і повсякденний побут різних прошарків населення, родинні стосунки, релігію і мораль, дозвілля; <i>тлумачить, співвідносить і застосовує</i> поняття і терміни: «культура», «духовне життя», «урбанізація», «фемінізм».</p>